

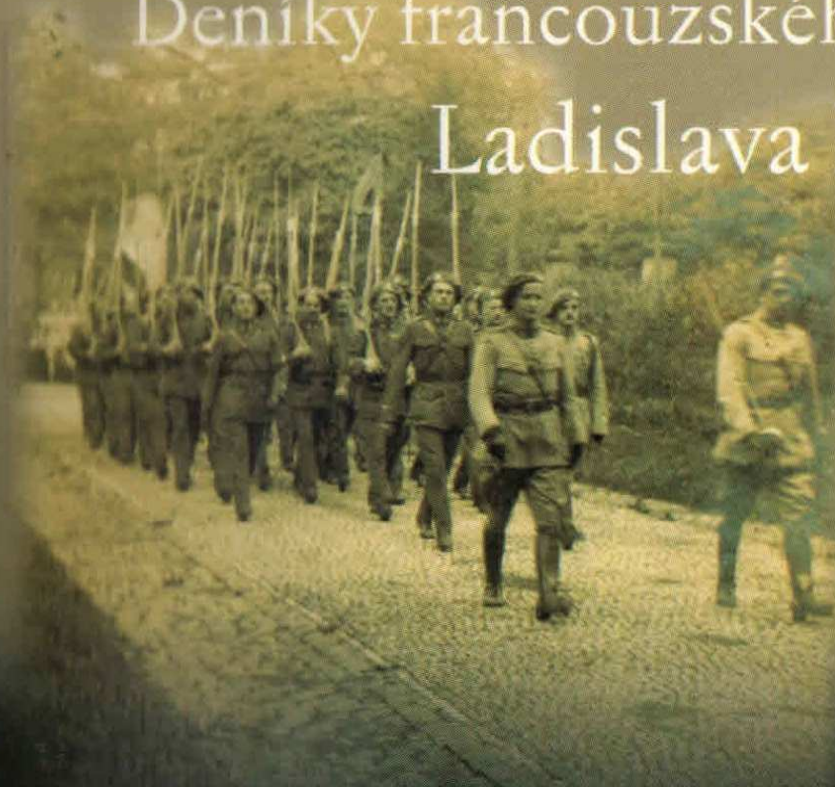

PŘÍSAHA

Deníky francouzského legionáře

Ladislava Preiningera

1913–1940

...Před odvodem jsme se shromáždili v našich spolkových místnostech v Palais-Royal a odtud po nástupu na dvoře jsme pochodovali pod praporem pařížského Sokola včele, za zpěvu národních písní do odvodních kanceláří. Bylo to ráno v 7 hodin, den nezapomenutelný...

Srpen 1914

...Jsem ve třetím svém polním tažení, první bylo ve Francii, druhé v Alžírsku a třetí nyní u Sabaře, či spíše u Sabary, neboť jsme od ní vzdáleni asi 90 km...

17. září 1916

...Nelze muži či národu, aby žil uprostřed boje a neznal jasné stanovisko a byl si vědom důsledků toho. Každá polovičatost se dříve či později platí těžce, jinak je nečestná a vede k pomalému, ale jistému zániku...

13. září 1939

V Praze byl z toho poplach, ministerstvo nás zalarmovalo a nařízeno nám obsadit výšiny v okolí Prahy ve směru od Milovic a nespokojence prostě sebrat.

A tak se i stalo. Když prý vydrancovali jednu osadu, shlukli se do hloučků a táhli ku Praze, někde před Libní byli našimi strážemi sebráni jako nezvedené děti a odvedeni. Ten, který byl tak neprozřetelný, že se chtěl vzpouzet, obdržel na místě pár neberných a šel již dále jako mírný beránek.

Těšínsko

Téhož dne však přišla nová zpráva. Dostali jsme totiž rozkaz opustit Prahu a jeti ihned na Těšínsko. Je pravda, že jsme to očekávali již několik dní.

Podrobné instrukce jsem převzal od plk. A. Ch. Philippa pro náš prapor v zastoupení velitele praporu. Ihned jsem na Pohořelci připravil všechny podrobnosti k odjezdu a vydal praporu příslušný rozkaz. Roty se zatím do 21. hodiny vrátily ze své výpravy a odjezd byl stanoven nazítří v 10 hodin.

O tehdejší situaci na Těšínsku lze říci asi toto. Při převratu obyvatelstvo české i polské pracovalo svorně proti Rakousku. Po převratu však jsme, trochu příliš důvěřivě, nechali tento kraj bez zvláštní péče. Poláci se uchopili příležitosti, zabrali kraj a vše, co bylo české, vypovídali. To ovšem zarazilo hlavy našich otců tak, že se dali do mudrování co počít. A výsledek bylo rozhodnutí: „Půjdeme na ně, pošleme tam legionáře a všechno ostatní vojsko a povede to Šnejdárek!“

A tak jsme šli. Bylo nás asi pět pluků pěchoty, dvě baterie s dělobitem a jedna škadrona jezdeckva. Přípravy se děly ve velké tajnosti a každý o nich věděl.

Výprava odjela z Masarykova nádraží po poledni a po velkém loučení. Do Moravské Ostravy jsme dojeli ráno o 10. hodině, kde se náš transport setkal se třemi vlaky, které jely před námi. Vystupuji s praporem V. A. Šidlíkem, velitelem I./21. praporu, a jdeme se hlásit plukovníkovi A. P. Gillainovi, veliteli pluku. Plukovník Gillain velel vojenské akci a úřadoval s tzv. vojenským komisařem, pplkem Šnejdárkem, v hotelu National. Tam nám byla situace objasněna asi takto: do Těšína, vojensky obsazeného Poláky, jel pplk. Šnejdárek se čtyřmi důstojníky, příslušníky dohodových armád (angl., franc., amer. a ital.)

a prohlašující se za zástupce dohody, nařídili polskému plk. F. X. Latinikovi, aby vojensky vyklidil Těšínsko a předal je Čechoslovákům.

Plk. Latinik, po dlouhém váhání prý, se uvolil tak učiniti, dostane-li se mu z Varšavy dodatečně potvrzení rozkazu. My měli prostě vyměnit polská vojska. Ku jistějšímu provedení vyklizení byla polskému veliteli dána krátká lhůta.

Náš I./21. prapor obdržel úkol: jedna rota (2.) s četou kulometů měla obsadit Karvinou, zbytek pak měl jeti vlakem až do Těšína a zůstat tam posádkou. Ostatní prapory měly určení jako posádky pro Orlovou a Fryštát. Rozkaz měl být (splněn) ještě za světla též den, a proto se mělo vyjetí ihned po poledni.

Vrátili jsme se na nádraží, najedli a vydali rozkaz k odjezdu. To však nebylo tak snadné a všechno úsilí se zdálo marným. Jednou jsme nemohli dostat lokomotivu, pak zase trať byla uzavřena, krátce byli jsme až příliš podezřele zdržováni. Když již bylo zřejmé, že po dobrém nedosáhneme žádaného účele, ztratil Šidlík trpělivost, sebral milého přednostu stanice, posadil jej na nejbližší lokomotivu a pohrozil, že bude pověšen, neodjedeme-li do 1/4 hodiny.

A kupodivu, jeli jsme. – Bylo to však již pozdě, den se chýlil ke konci. Vyjeli jsme však přece a pan přednosta s námi na lokomotivě jako rukojmí.

Společně s námi jeli ve vlaku civilní úředníci, kteří na místě měli převzít správu do rukou a býti nám podle potřeby nápomocni. Daleko jsme však nedošli. Již v Orlové setkali jsme se s prvními vlaky, které nás předjely a byly pro střelbu povstalců zastaveny. Též trať byla v tom místě poškozena. Střílelo se poměrně blízko nádraží a chvilkami některá z kulek zapískla vzduchem.

Tak byl ovšem náš původní plán zmařen a náš výlet se náhle změnil v brannou akci, při níž bylo třeba silou obsadit to, o čem jsme byli přesvědčeni, že právem bylo naše. – Náš prapor zůstal pro první chvíli v záloze, přespal ve vlaku v pohotovosti pro případné zasazení.

Akce se rozvinula teprve nazítří a čela byly II. a III. prapory 21. pluku pod velením praporečníka Vlasáka. II. prapor postupoval na Karvinou a III. na Fryštát. Teprve k večeru část praporu vykládáme a ubytujeme do sirotčince, v němž je velitelství praporu a celé branné akce horečně se rozvíjející.

Proti nám jsou povstalci, prý z řad horníků a různých agitátorů Polskem vyzbrojení, a nějací legionáři, dosti dobře placení. Ani ti, ani

Spolubojovníci po návratu do vlasti.

oni nejsou vycvičeni a vedou válku čistě zákeřnickou. Jsou mezi nimi i 14letí chlapečci, rozeštvaní a velmi zuřivě se bijící.

Náš prapor přichází do akce teprve v 10 hodin a dostal úsek směrem k Solce a karvinskému nádraží, které je mu prvním cílem. Bojuje se o každou těžní jámu a místy i o každý dům. Největší boj byl u lesa za Orlovou. Tam několik blouznivců s polskými legionáři v čele se drželo velmi statečně. Konečně i tento odpor byl zdolán a občané, pokud byli zajati se zbraní v ruce, byli na místě potrestáni dříve, než se postoupilo dále. Zde bylo sebráno dosti bojového materiálu i zajatců.

III./21. prapor zajal celou větší jednotku (prapor) asi s 20 důstojníky. Naši hoši přímo zuří. Padli dva z našich řad a právě z těch, kteří prodělali v cizině všechny možné boje, a teprve zde ve vlasti položili své životy, aniž spatřili své rodiny.

Byl mi předveden mladý 13letý chlapec, obviněn, že nám zastřelil vojáka. Nebýt mne, byl pověšen ihned na nejbližším stromě, oprátku již měl na krku. Vojáci si nedovedou uvědomiti obtíže, jež z podobných přehmatů vznikají. Odstranili tak jednoho buřiče, který rovněž

prý nám kohosi zabil ze zálohy, a zabili ho na půdě, kde byl prozatím uvězněn. Museli jsme ho skrytě za noci pochovat, aby nebyla zbytečně vzbuzována pozornost.

Vedla se tu válka se všemi svými neřestmi. Byli tu zajímáni a bráni rukojmí ze všech vrstev lidu, loupivé bandy tu zákeřně přepadávaly a ubíjely i raněné, ženy a matky prosily o milost za své bližní. Pro vaz, kulka a granát byly běžnou formou jednání, až se z toho hlava točila.

Zprvu bojovaly jen jednotky legionářských pluků, a teprve potom přišly pluky vojska tzv. domácího, to znamená složené z příslušníků bývalé rakousko-uherské armády. Poláci měli z nás panický strach a dávali se na útěk, jakmile shledali modrou naši uniformu. Vyhýbali se každému přímému boji. – V Orlové jsme zůstali jen jeden den. Je to příjemná česká osada, z níž nepříjemně vzpomínám na budovu sirotčince a naopak příjemně na hostinec, nacházející se na protější straně ulice.

Konečně je Karviná obsazena. Naše 1. rota je na nádraží, 2. v zámku Solza a 3. v jámě Gabrielce. Šli jsme se projít s prap. Šidlíkem a prohlédnout si bojiště. Všude nás uctivě zdravějí a ukazují cestu. Usazujeme se v radnici. Starosta nám vyказuje byty u zdejších Němců, jinak lidí celkem příjemných. – Do radnice přesídlil rovněž celý operační štáb. Nově jmenovaný místní velitel vyhlásil stanné právo a nařídil odevzdání všech zbraní, nacházejících se v soukromém majetku.

Ještě zmínku o předcházejících bojích. Krutě se bojovalo též o nádraží v Karviné, na které střílel též náš malý kanonek 37mm. Před samým nádražím zastřelil mladý 14letý povstalec jednoho vojína od našeho 45. pluku. – Na nádražních kolejích stál transport vepřů, určený pro polské území. Byl ovšem zabaven a předán našemu zásobovateli. O obnos 64 000 K, jenž tento špás stál, vedlo se řadu let jednání a prap. Šidlík měl nepříjemnosti a naléháno na něj, aby je zaplatil.

Po jeden a půl denní zastávce postupujeme dále ve směru na Albrechtice přes Stonavu a dvůr Smolkovice. Boje jsou poměrně tvrdé. Ve sněhu místy sledujeme stopy krve a zápasu. Nejzuřivější boj byl před kostelem ve Stonavě, kde lid byl veden polskými knězi. Leží tu větší množství padlých. Byl tu rovněž raněn por. Holý a zabit adjutant Poleprudský, starý a výborný voják, který prodělal všechny naše boje a měl doma tři děti. V téže obci byl granáty rozbit hostinec, z něhož bylo na nás stříleno.

Velitelství praporu se umísťuje v četnické stanici opuštěné četníky, kteří převléknuti do občanského šatu ve značném spěchu s legionáři utekli. Vzal jsem si odtud na památku rakouskou četnickou přilbu. Zde rovněž přenocujeme.

Nazítří se provádí nová a konečná ofensiva, v níž osud Těšína má být rozhodnut. Velitel praporu vydal rozkazy a roty se daly na pochod. Sledujeme je pomalu na koních. Čtyři občané nám nabízejí své služby jako průvodčí a posíláme je v čelo. Od nich přichází zvěst, že o nepříteli není nic známo. Posíláme dopředu jízdu. Místní občané hlásí, že Poláci vyklidili Těšín a zároveň že tam vtrhli italští legionáři od jihu z jablunkovského průsmyku.

27. ledna dostává prapor rozkaz, aby v pochodové formaci šel do Těšína. Předjíždíme své roty a jedeme napřed. Musíme jeti nesmírně opatrně, neboť mráz a náledí zabraňuje koňům v každém rychlejším kroku. Do Těšína vjíždíme k 17. hodině večer.

Po ulicích je mnoho obecenstva, které nás zvědavě obhlíží. Město má nátěr zřejmě německý a vypadá velmi příjemné. Němci se zdají nám příznivěji naladěni než Poláci, jelikož jsou od těchto okrádání stejně jako my. První noc přespávám v klášteře u milosrdných bratří, kde nás vítá český kněz. Mužstvo je ubytováno v nemocničních barácích za městem.

29. ledna jsou všichni důstojníci ubytováni. Já bydlím u pí lékárníkové Novotné. Její manžel byl Poláky odvečen do Dánky u Krakova, patrně jako civilní rukojmí. Byl jakýmsi zdejším menšinovým pracovníkem. Má rozkošné děti, chlapce a holčičku. Mám tyto lidi upřímně rád a utěšuji je, že se jim otec zajisté brzy vrátí.

V Orlové se v téže době konal pohřeb našich mrtvých za obrovské účasti asi 80 000 osob.

30. ledna znovu přecházíme do bojového účastku. Jsou obsazeny linie podél Visly a Bilsko. Jsme zálohou brigády v Gumne a Krasnu (Krasná). Bataillon má velitelství v hostinci v Krasnu. Plukovník Hanák nám vykládá o celkové situaci a z okna ukazuje rozložení svých sil. Má ze svého velitelství překrásný pohled až do Bilska. Plukovník Šnejdárek si rovněž přišel prohlédnout postavení a při té příležitosti s ním dlouho rozmlouváme.

1. února došel nám rozkaz, abychom se vrátili do Těšína a ubytovali se stejně jako dříve. Bydlím znovu u Novotných. – Praporník Šidlík

převzal velení města a jsem jeho pobočníkem. Jako takový vydávám propustky přes demarkační čáru. Celé město mne již tak zná.

V první polovici února jsem pobyl dva dny v Praze s posláním souvisejícím s celkovým morálním i materiálním stavem našich jednotek.

Eliáš

Odpust, ale už nemohu vydržet a svěřuji Ti několik věcí, které jako velitel prvního praporu jsem povinen oznámit. Za prvé divím se, proč celý náš pluk jest odsouzen, aby trpěl a trpěl, prosím z jakých důvodů. Nechci Ti popisovat všechny oběti našeho pluku, ale chci a žádám to, aby jsi bleděl udělat nějaké zaopatření, psát Matičkovi, Husákovi, aby byl tobo konec.

Jsem teď v dosti bizarním postavení, nejsem chlapec a poroučím mně spousta pánů, Vlasák, Šnejdárek, druhá brigáda atd. chaos, hotový chaos. Znáš první prapor, a co ten pracoval a jak teď pracuje, nechci popisovat, ale musíš vědět, že s našimi lidmi nelze tak, abych řekl vorat, dojde trpělivost a všechna práce, která se udělala, mohla by propadnout. Zkrátka žádám, aby můj prapor, který měl účel vzít Těšín, k tomu nejvíce přispěl, aby byl na tom místě ponechán a potom, aby pracovali také trochu 23. pluk a nestalo se to, aby byli vítáni jako hrdinové od Terronu.

Jsem na linii s praporem a Vlasák je v Těšíně ve službě. Šidlík

Bru praporníku Šidlíkovi!

Mor. Ostrava 1. II. 19

Tvůj dopis jsem obdržel a mohu říci, nepřekvapil mne. Všechny věci však nejsou takové zlé, jak si představuješ.

Že pluk je angažován více než drubé, není ani mně lhostejné a i bez upozornění z Vaší strany jsem – dle mně možných prostředků – zakročil. Je krásnou věcí a Tvoji povinností říci, event. tlumočiti „bolesti“ svěřených Vám částí, ale nutno voliti při tom i náležitou formu.

Představ si, jak mohu já přijíti ku plukovníkovi a říci, že jsi mi psal to a to... a vykládati mu můj názor. Když ale napíšete blášení v patřičné formě a předáte cestou služební – co může dělati, než to předati dále?! Znáš ho dobře! Bojí se úžasně plukovníka Philippa a jen na naléhavou moji žádost žádal směnu pluku. – Nyní konečně, když nejsou operace a naše prapory jsou v týlu, není situace tak černou, a když mezi hochy

